ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ:„
на годину: . . ф. 12 или 30, дин.
на по године: . ф. 6 или дин 15
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Новом Саду.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 116. У Новом Саду, у суботу 3. (15.) октобра 1892. Год. VIII.

Позив на претплату.

Крајем прошлога месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који су се на наш лист до краја септембра о. г. претплатили.

Слободни смо наш лист особитој пажњи српске читалачке публике препоручити, обећавајући од своје стране, да ћемо сваку рубрику нашег листа најбрижљивије неговати.

На прагу смо важних догађаја, а ми не жалимо ни труда ни трошка, да увек задовољимо своју читалачку публику.

Цена је „Бранику“ као и до сада:
На годину . . 12. фор. или 30. дин.
На по године . 6. фор. или 15. дин.
На четврт године 3. фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се и месечно претплатити. Месечна претплата чини 1 фор или $2^1/_2$ динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 2. (14.) октобра 1892. год.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

У ОЧИ САБОРА.

Истина је дакле, да нас само још кратко време дели од састанка нашега српскога црквено-народнога сабора! Одбори — „саборски“ и онај „петнаесторице“ — доготовили су свој посао о уређењу наше цркве и наших црквено-просветних односа, за који су требали више од пуне *две године;* а сада ће бити на сабору, да он о томе делу и деловању њиховом своју рекне и свој суд изрече. . .

Не знајући за садржај посла одборова, мислим на *израдак* у ту сврху по сабору одређеног, дакле у тој ствари за сабор *једино меродавног* **одбора петнаесторице** — не да ми се и ради саме краткоће времена, у мериторну расправу тога свакако врло опсежнога предмета овде упуштати се и предварити у томе мишљење самога сабора. Но при свем том сматрам за своју патриотску дужност, све оне, који ће до скора позвани бити, да као изабрани заступници народа свога, озбиљно и трезвено приступе томе деловању своме, да створе наш аутономни устав, који ће имати, да у нашој „српској народној цркви“, у њезином аутономном устројству уведе складни и законити *ред и мир*, позорним учинити на онај за саборско деловање сасвим необичан и *неправилан начин*, како се ово дело нашега аутономнога црквено-народнога устројства *започело* и како се сада по једном и другом „одбору“ *доконало.*

Још онда, кад је „саборски одбор“, попримивши иницијативу у тој ствари, са својим т. з. „јединственим штатутом“ на среду изишао, било је у овоме листу озбиљнога говора о том: е да ли је саборски одбор, — кога иначе наше постојеће саборско устројство овлашћује на то, да *он* потребне за саборску радњу, предлоге и основе приправља и сабору поднесе, — и *сада* т. ј. *у овом случају* на то позван био, кад је сабор *з[illegible] шу радњу* или предрадњу, а по своме непрепорном и непобитном праву изабрао из средине своје *одбор петнаесторице*, који је по добивеном *мандату* своме имао да му ту целу „радњу“ *приуготови* и на саборску расправу поднесе?

Према томе може се рећи, да „саборски одбор“ *није имао повода* у овај, другом саборском телу — „одбору петнаесторице“ — поверени посао упуштати се; а кад је он то против очите намере сабора, из зло схваћене дужности своје — ex super abundandi — ипак учинио; са свим је наравно и оправдано било, да та предрадња саборскога одбора није могла ни имала бити *меродавна* за одбор петнаесторице, који је у томе самосталан и који ју је дакле по својој увиђавности уважити или забацити могао, као што је то у своје време и учинио био.

Но онај у законодавству сасвим неуобичајени начин поступања, који се у, саборским одбором израђеним, „једноставним штатутом“ огледа и који у томе лежи, да су нам **све**, које до сада већ од више година *узакоњене*, које по првашњем сабору већ *закључене* и за санкцију приправљене уредбе, које пак *новостворене* предлоге у **један** „једноставни“ штатут збубане; та чудна форма, — по којој се и цела саборска радња разбити или у недоглед развући може, — прешла је и у израдак „одбора петнаесторице“. И он је, држећи се у томе начина, по саборском одбору усвојена, и форме исто тако поступио.

То је била погрешка, јер — не варајмо се — она је кадра осујетити нам целу радњу сабора; који, ако можда и не би био у стању *све* у том „једном“ штатуту наумљене уредбе ваљано и коначно расправити и доготовити, он би бар оне *прешније* свршио и уредио, а евентуални можда *поправак* **постојећих уредаба**, нарочито пак *саборскога устројства*, каснијем времену оставио.

То је једно, на што овде пажњу позваних обраћамо. Но *друга* нам се погрешка још млого важнијом чини, у коју је по сабору изабрани „одбор петнаесторице“ упао, а ова није само формалне, но и начелно-мериторне нарави.

Како се чује, одбор петнаесторице забацив одмах у почетку израдак саборског одбора, израдио је са свим самостално свој о томе предлог за сабор и тај његов израдак и предлог би *усвојен* и *закључен* по целом одбору петнаесторице *једногласно;* но све једно, нека се то ма и „већином гласова“ догодило. Свакако је тај тако, који је за тај посао одређеним одбором израђени и закључени операт уједно предлог имао и има доћи сабору на његову расправу. Но шта се иза тога догодило?

Одбор петнаесторице, понашајући се с почетка у тој ствари сасвим коректно као мандатар сабора, накнадно *напусти* тај свој самосталан и на прама сабору једино надлежан положај, те се упусти у конференцијалне договоре и *преговоре* о томе своме израдку и предлогу са саборским одбором. (!) По којем праву и на којем основу је он то учинити могао?! Онда: по ком праву и на ком основу је одбор петнаесторице могао и *смео* узети у своје коло, у своје по сабору бројно установљено тело још и *чланове саборског одбора*, па са овима у томе њиховом својству, о своме израдку „конференцију“ држати и у такој било конференцији или **незаконитој** заједничкој седници свој операт *изновичној расправи подврћи?* То је могао и у најбољем случају смео бити само заједнички „академички“ разговор и договор, који не би могао нити смео и најмање алтерирати гледе њиховога операта донешене закључке. Пак да се и само *један* члан одбора петнаесторице нашао, који би против томе протестовао — а то је др. И. *Вучетић* учинио, — његов је глас у томе *одлучан*, да се на тај начин у неовлаштено и ненадлежно размакнутом — раширеном — телу, оно, што је и како је одбор петнаесторице у својој надлежној одборској расправи правоваљано закључио и доконао, **не може мењати.**

Сабор није одбор петнаесторице на то упутио ни овластио, да он намењени му задатак са „саборским одбором“ у заједничкој конференцији или седници расправи и реши. Назори саборскога одбора или Његове Светости патријарха могли су се узети „ad referendum“ у сабору и ништа више.

Сабор има право од свога у ту сврху изасланога одбора захтевати и очекивати, да му он *свој* расправљени и углављени т. ј. по закључцима доконани *операт* заједно са записницима доказаним током целе расправе поднесе; а онда је ствар самога сабора, хоће ли и на колико ће *он* хтети у својој расправи рефлектовати на противне назоре и мнења саборскога одбора или других у томе упливних фактора. —

Истина, наш сабор није никакав „парламенат“ у строгом смислу; али он има као и свако таково тело, свој кућни ред, свој „пословник“ *меродаван* за *њега* и његове *одборе*, којим прописује њихов *начин поступања* као и њихов *делокруг.* Овде се је — како видимо — мимо свега тога, и сваког правила поступило онако, што се каже: „по домаћи“, да нико није држао обележеног делокруга свога.

То је за осудити тим већма, што је у једном и другом одбору било мужева, који добро знају, шта је *ред* и, чега су се код расправе и одлучивања свога тела држати имали; а нарочито, како стоје са својим положајем и са одношајем свога тела према сабору.

Намера господе одборских чланова могла је бити *добра*: за поспешити и ускорити рању сабора; но овим сасвим неправилним путем и начином тешко ће се до тога и до споразума доћи. У осталом идемо да видимо.

—ћ.

ЛИСТАК.

ПЕ̏ГЕ.

(Црта из српског живота.)

(Свршетак.)

У цркви беше дупком пуно. Свет је улазио и излазио. Беше врућина као у котлу. Нежнији и помоднији свет (особито женске у шеширу) махаше очајно лепезама, али напокон мораде устукнути на поље. За певницама се надметали ђаци, учитељи и певци из околине манастира и села. Обично се све високо почињало и кад дође које високо место, викнуо би му онај што води из петиних жила. Ту обично прискочи у помоћ која свежа снага између пратилаца а певац би се онда обично оставио вртећи главом, као извињавајући се. У то се сваки час утицаше цика млађих манастирских ђака, који би сваку реч из стихире, коју би год знали, пропратили не бојећи се ни најврат оломније (или боле гласоломније) висине. Пара, која се беше спустила као магла по цркви даваше свему певању неки тип потмуо јек. А кроза све то се чујаше с поља оно жалостиво: „даруј брате“, „фала стрина“, „помогла ти данашња слава“, „удели стрина“, „уделите браћо, слепу и сакату“.

О ручку се мало утиша врева. Интелигенција или бар који се држаху за то покупише се у архимандритовим собама, где су отварали апетит пивом и ракијом. Који не беху познати или не имађаху толико храбрости, шетаху се по ходнику, завириваху у кухињу и трапезарију и жељно изгледаху у онај угао откуда ће доћи архимандрит са гостима па да онда смело и одлучно ступе у трапезарију и да заузму позицију око трапезе. Који имађаху рода у прњавору од народа ти одоше онамо, а који не, ти се разиђоше по шуми својим колима, да из торбе ручају оно што су донели од куће.

Јовица оде у прњавор неком роду на ручак, али уговорисмо да се после ручка нађемо. Воја се не даде ни осолити, да идемо у трапезу, него нас позва чика-Марко, стриц нашега једнога друга. Чика-Марко и његова стрина, који нас још од пре познаваху, тако нас љубазно позваше, да нисмо могли да не одемо.

Чика-Марко је из оближње варошице, човек писмен а доста и црквен, као сви туда око манастира. Увек је тежио за нечим вишим и волео да говори с господом, да им покаже своје знање. Тужио се на данашњи свет а хвалио стара добра времена. Баш као сви старији људи, који не могу да корачају с напретком светским.

— Е, децо моја или управо господо моја, почеће чика-Марко (пошто поседасмо по трави и изменисмо неколико обичних питања) баш ми је мило, што сам се састао с вама, да се мало својски поразговарамо. Сад да богме, ви сте још млади, али верујте децо и господо, да се свет изменио. Чудо се народ искварио. Сад ја не знам, ил је влада, или су цареви, или народ крив, само тек не ваља! Није да кажем да смо ми били свеци, умели смо се и ми нашалити, али овако, као што је ова наша младеж — сачувај боже! Памтим ја кад ми дођемо тако на славу па то ти је бар онда свако смерно, ал' ово гледим данас то се гура, тура, церека, псује па све ту пред лицем божјим. Е, баш не ваља! . . . Ал што јест, јест, онда су и калуђери били друкчији. Знам ја онога оца Евлогија па онда — оца Митрофана — та то су ти били као свеци, смерни па онако по закону божјем. А гле ово данас, та гријота је и говорити! Ал онако нам бог и чини! Ето послао нам ту филоксеру, то ти је баш казна божија. Још мало па нећемо имати ни за цркву вина. Па сад опет та суша заопуцала, ено гле тамо сва се трава спржила, нема марва шта да пасе; извори се осушили, земља се испуцала, можеш ногу турити. Ја све кажем то не слути на добро, мора бити или какве морије или глади или каквог великог рата, тек нешто мора бити. Ето, баш тако је било и пред четрдесет осму. . . . Ал баш би и требало, много нас је! . . .

Стрина га је више пута прекидала: „Та мани ту децу нек једу! Баш они воле да слушају твоје придике!“ Али чика-Марка није то бунило, него је опет казао, што му је на срцу. Ми смо га тешили како смо знали. Онда пређосмо на политику и он нас, као људе, који читамо новине, питаше шта мисли Рус и говораше, да је и наш цар јаки али с Русом се ипак тешко бити. „Море, није могао ни Бонапарта ни Турчин под Плевном с њима! Сила је то!“

После подне се истом разави шарена слика око цркве. Пре подне, како свет онако спаде с кола беше као у кошници кад се хвата рој у њој. Свет ићаше овамо онамо без икакве цељи као на вашару. Сад се беше као наситио тумарања и стојаше гомилице или се шеташе по реду испод руке. И ми пролажасмо светом и гледасмо чудо невиђено. Све ти то беше донело још по једну хаљину, па кад ти се цуре тамо по шљивику и у шуми поизодеваше, па наместише и удесише, рекао би е се прва српска госпоштина искупила на сабор. Најскупоценије хаљине све у тунике сабране по најновијој моди скројене и сашивене. Само још што не метнуше шешире и што навешаше дукате око врата, која има, иначе праве госпођице! Дођоше после подне из околних села и варошица и госпођице „да се мало прођу“, па се чисто устручавају видећи, да између њих, које су ишле по институтима, леровима и вишим девојачким школама, које су од отмене фамилије, нема скоро никакве разлике.

Гледасмо, дуго гледасмо ове свраке, што се искитише пауновим перјем. Сваки покрет, сваки осмех, свака реч одаваше простоту и неотесаност, која тим више упадаше у очи, што се беше у овако неприлично рухо заодела. Правом карикатуром постајаше многа тим, што хотијаше

КОЛУМБ.

12. октобра ове године навршило се равно 400 година, како је одважни морнар Христифор Колумб пронашао Америку. Приморски народи и с једне и с друге стране атлантског океана па и са средиземног мора све се надметаше, ко ће боље, ко срдачније, ко достојније да прослави четиристогодишњицу тога епохалнога догађаја.

И није мала шала била открити и задобити култури читав један свет, још кад узмемо у обзир ондашње морнарство па немаштину Колумбову, па мољакање и потуцање његово од двора до двора и опасности, које су га на првом му путу пратиле.

Заслужена је ова слава и хвала имена његова након 400 година, као што ће се и у будуће дично име његово с хвалом спомињати у потоњим појасевима.

У средњем веку јако беше тражена по Европи источно-индијска роба: цимет, орашчићи, бибер — зачини. Талијанске државице Писа, Ђенова а особито Млетци богатише се јако пренашањем те робе у Европу из Александрије, камо је донашаху арапски каравани из Индије. Млетци на послетку потискоше своје супарнике и дипломацији дужда млетачког пође за руком, да задобије својој републици монопол источно-индијског трговања. Тек сад се згртало благо у дуждев град а и како да не, кад цена тој роби беше јако скочила: једна цента каранфића купована је на Молуцима за 2 дуката а продавана у Лондону за 336 дуката.

За мука беше морнарским народима атланског океана гледати то богаћење млетачко, па наумише и они, да се дочепају те робе, а како им пијаца у Александрији затворена беше, одлучише се и одважише они, да оду управо у Индију, па да са врела отпочну конкуренцију богатој и обесној републици.

У средњем веку, у веку мрака овладала беше народима празноверица. Ништа није од ње толико патило као морнарство. Непозната мора и непознати крајеви беху испуњени страхотама и чудовиштима, на екватору кључала вода, па магнет-брдо па остала страшила. Али интерес, тај покретач свега, беше покренуо и Португалце и Шпањолце на велико подузеће: не хтедоше ни мање ни више та два народа, него да оду морем у Индију и Португалци изабраше пут у источном правцу а Шпањолци, рачунајући на округлину земљину пођоше западним правцем.

Дуго би било овде спомињати, какве сметње, какве опасности и невоље имађаху одважни морнари португалски, које на морнарство онако одушеви краљевић им, да савладају, докле пребродише екватор па дођоше до бурног предгорја и докле се на послетку искрцаше у Калкути. Имена Хенриха морнара, Вартоломија Дијаза и Васка де Гаме остаће вазда славна у повесници.

Нећемо ни ређати како се беше ужурбао свет по Шпанији, како и народ и дворови беху у неком грозничавом стању а све од жеље, да оду морем у Индију, да се докопају богата трговања, само ћемо споменути, да се беше један ђеновљански морнар одлучио, да источни пут остави Португалцима а он ће на запад. Читањем свих географских списа и дела из средњега и старога века беше у Христифору Колумбу сазрела мисао, да он мора и западним путовањем тамо доспети, само што је држао да је та линија млого краћа, него што је у истини била.

Нудио је своју услугу своме родном месту Ђенови, нудио Португалцима, па нудио и Шпањолцима. Свуда одбијен хтеде већ прећи Пиренеје, да подузетним Французима повери своју мисао и цео план, кад га са по пута врати игуман манастира Ла-Равида, да се врати у Мадрид, да оде краљици Изабели са препоруком негдањег њезиног духовника.

Срећа је хтела, да је баш тада пала Гранада, последња имовина Арапа у Шпанији. Сва је земља пливала у радости, некрст беше побеђен. И тада се смилова раздрагани двор Фердинанда Католика и Исабеле Кастиљанке, те даде Колумбу три трошне лађе, да се крене из луке Палошке и даде му велика права и повластице над свим земљама, које буде изнашао и освојио на том путу свом.

Устаоцу и Бог даје и Колумб нађе Америку, отвори производе читавог једног света Европи а касније даде и стана онима, којима у Европи или тесно или неугодно беше.

Читаву револуцију на пољу трговине и привреде изазва онај млоги драги метал, који се сада из Америке у Европу згртао -вредност је предметима знаменито скочила.

Проповедништву (мисионарству) отвори се широко поље, да се нови један сој отргне од дивљаштва и да напојен хришћанским моралом живи животом достојним човека. Штета само голема, што су вредни мисионари у својој ревности претеривали, те место да Индијанца бакарне боје задобију за културу, они га гонише у рођену своју пропаст.

Данас се истина не чује по прашумама Америке крик изумрлих или изумирућих Индијанаца, нити се пуши по преријама и саванима дим дивљачке колебице, али се од атланског до тихог океана разлеже звиждање жељезнице и облаке праве димови локомотиве, претече, носиоци и сведоци образованости. И заиста исељеници Европе под транатланским климатом и оним приликама развише живот, који бујношћу својом надмашује живот изанђале, преживеле Европе. Американска радиност, подузетност, начин мишљења, осећање, начинише од своих исељеника као неки други народ, неку американску народност. Мудра државна управа чини све и сва, да трајно благостање створи у своме народу и отуд се Американац с поносом Американцем назива.

Као свако велико дело, тако је и ово Колумбово искићено млогим причама и анегдотама а поглавито о незахвалности савременика. Наше време пак увиђа све више и више велику заслугу ђеновљанског морнара и труди се, да признањем и захвалношћу надокнади шпанском адмиралу, што му је оно доба ускратило.

М.

Глас из Горње Крајине о нашим народно-црквеним пословима.

△ **Испод Велебита**, 25. септем. 1892

Неком зебњом очекивали смо извештај заједничке конференције одбора петнаесторице и саборског одбора, за дефинитивно уређење предлога, који би се имали поднети идућем српско-народном црквеном сабору на расправу и претрес, у сврху посвемашњег уређења наше народно црквене автономије.

И чега смо се давно и свагда бојали, нисмо се убојали, јер на тој заједничкој конференцији обијух одбора није жалибоже нити саде дошло до споразума.

Мјења се пораздјелише, те на крају крајева — иза двогодишњег поновног експериментисања — усвојена су — како чујемо — сва начела из озлоглашеног једноставног статута, који смо већ давно сарањеним држали.

Једини др. *Илија Вучетић* стари борац за право народа српског на пољу наше аутономије и овога пута осветла себи образ, изјавив: **да он из најдубљег свог уверења не пристаје на такав устав, као што је сада предложен, јер је исти штетан и убитачан по цркву и народ наш.** —

Евала дру Вучетићу! Последња реч у тој ствари није још пала; још има у нас и Срба и бораца, који ће смети и хтети подупрети тог првака у борби за право и светиње народа српског, а противу црног натражњаштва. —

Многи од велике господе љуто се варају кад мисле, да је наш народ уморан са оне још превелике и претешке борбе, која је започела одма иза смрти блаженопокојног митрополита и патријарха српског Сам. Маширевића, у обрану црквено просветне самоуправе, што толико значајног хисторијског темеља има и која није довршена, како сада видимо, нити избором г. *Георгија Бранковића* за митрополита и патријарха српског.

Знаде српско-православни народ у овијем крајевима врло добро, да је и мађарској влади одавна већ, а и нашој вишој јерархији од неког доба наша црк. школска аутономија „трн у оку“ пак ју стога треба једном или збрисати или знатно подкресати. —

Оно што у толиком низу година није пошло за руком ни једној мађарској влади треба сада наједном да пође за руком вишој јерархији и друштву неколицине световних власника, који се данас — могло би се рећи — на несрећу народну искупише око патријарха и нађоше на управи највишег нам аутономног органа, саборског одбора. —

Протестанти и реформати у посестрими Угарској, уживају куд и камо ширу црк. просветну аутономију од нас Срба, пак никоме непада ни на ум, да је скучи или омаловажи; најмање пако да би се на такав непатриотски посао дао уз сав притисак државне власти, њихов који виши црквени представник, или пако који други аутономни орган. —

На жалост у нас Срба мора свеђер другачије бити. У нас кад државна власт можда и немисли нанети нам какова зла, тада се нађу добра браћа и пријатељи, па радо послуже свакој реакционој струји, дошла она ма с које му драго стране.

Може ли се у опште за будуће и говорити о црквено просветној аутономији у нашег овостраног српско-православног народа, где је мал да не по свема новом уредбом уништен или у велико сузбијен утицај световног, самосталног и неодвисног елемента у најважнијим стварима, тичући се цркве, особито пако школе, а у главном поверен *по свема* свештеним лицима, која су по овом новом уређењу потпуно спутана, те се слободно ни мицати не могу.

Не, то није аутономија, то је тако рећи самоубиство, које овострани српски народ, неће пиком за вољу учинити!

Порадимо најпре на томе да морално и душевно подигнемо наше више свештенство, наше архијереје, да их учинимо слободним и независним од сваког саутицаја световних власти, тврде и непоколебиве у служби своје вјере, цркве и народа, тада и само тада, им слободно уделите већу власт и мирне душе ставите у њихове руке целу судбину нашег патричког народа.

Народе српски! Буди будан и на опрезу, јер како видиш, надошли су мутни и судбоносни дани по тебе и по твоју двестолетну црк. народну самоуправу.

„Атентат“ на Пашића.

Ми смо о горњем случају донели опширан извештај у прошломе броју од нашег београдског дописника. Ту је ствар — као што смо јавили — узело у своје руке и „*Новинарско удружење*“ у Београду, да би се тачно испоставила истина. Ово је сваке хвале вредно. И треба да се изнађе истина. Ако има кривице нека се кривци казне; а ако нема, нека се с том озбиљном ствари не тера политички „кшефт“. И влада још води истрагу, и по њој нема кривице у том чину.

Новинарско удружење издало је проглас, који овако гласи:

27. о. м. по Београду се ненадно пронео глас, да је истога дана неки Милоје Петровић пандур млав. ср. око 7 часова у вече, на путу из Горњака за Петровац, пуцао на г. Николу Пашића и да је г. Пашић само срећним случајем остао неповређен.

Истог дана преко ноћ изашао је 212. бр. „Одјека“ с депешом горње садржине, коју је из Пожаревца упутио уредништву „Одјека“ г. Сава Кукић, уредник „Борбе.“

Узнемирена овом вешћу, уредништва разних београдских листова упутила су своје изасланике г. министру унутрашњих послова, да га распитају о овој ствари а то је учинио и председник новинарског удружења г. Пера Тодоровић. Међутим г. министар унутрашњих послова, сам по својој иницијативи већ је био

према оделу да покаже и фине манире, који се увек изметаху у ачење и дедачење. И кад погледаш још на лицу оно неукусно и ружно бељење и румењење, заиста нас прође сва воља.

Сетно и невесело, као да погодисмо један другом мисли, одосмо опет у шуму да не гледамо ову машкараду.

— Ето ти, виде ли за што овај свет долази овамо? прекиде Воја напокон ћутање. А ти, мој косовски јуначе, (окрете се Јовици иронично) јеси ли видео тај твој народ? Видиш ли ти докле доводи лудост и простота? Та ово је прави разврат, сушта лаж и притворство! Бога ми, кад видим овако што, чисто изгубим све уздање у овај народ и његову будућност. Та иди по свему свету па нећеш наћи оваке лудости. Ето да не идемо даље, онај народ око Пеште, који сваки дан долази у престоницу и има прилике да види и да јефтино купи тако одело, па ипак се држи своје народне ношње. Чак и саме оне Српкиње око Будима. Свако ти овде код нас мисли, да је рођено за велико господство. Па то је економна пропаст. Имаш трипут више потреба него што умеш и можеш зарадити! Ето за што пропадамо!

— Ти гледаш кроз сувише црне наочари! поче се бранити Јовица. Није ваљда баш сав српски народ овакав. А ту су и позвани органи, да народу отворе очи и да му покажу погрешке и мане. Новинарство и агитација треба да буди свест народну па кад се једном свест пробуди, онда . . .

— Свест? Свест народна, прекиде га Воја. Ја бих волео, Бога ми, да ми ви већ једном растумачите, шта је свет народна и како треба у народу развијати свест? Али то су код вас тако тамни појмови, да не знате ни ви сами откуд да почнете. Ви мислите, да је то као нека велика шубара, која се може натући народу на главу па ће сваки бити свестан. Треба да знаш, да нема народне заједничке свести. Чисто психолошке свезе нема између личности једнога друштва, психолошки појав — а и свест народна је то — живи само у појединцу и ако је у много чланова (велик проценат) једнога друштва разбуђен тај осећај, онда нам се тај догађај приказује као свест народна. Свест народна живи само у поједином човеку, а ово што ми обично зовемо свест народна, то је само апстракција човечјег ума и тога у ствари нема. Дакле кад хоћеш да развијаш тако звану свест народну, мораш почети од појединца од индивидуе а не од целине. А ко може утицати на појединца? Оно друштво, у којем се он непосредно налази, дакле школа, општина и поједини пробуђени чланови те општине. Дакле то је архимедова тачка, с које ћеш све покренути. А новинарство само не може извршити ту велику задаћу. Оно треба само да одржава везу између тих малих кругова. И колико виче буду ти мали кругови вршили своје задаће, толико ће свесно новинарство и агитовање имати више успеха. Само треба и то да запамтиш, да без праве интелигенције нема свести народне. Треба наш сељак да задобије основна знања о свету и друштву, о дужностима својим као човек и члан свога народа, па је тим уједно задобио и свест управо није задобио него је она сама од себе никла; и то је права свест а не она, која се дражењем, голицањем и ласкањем пробуди.

— То је нека велика филозофија, рече Јовица. Док би ми вазда мудровали, дотле би народ и ово мало свести изгубио, па би већ одавно пропали. Не треба ту много мудровати, него радити.

— Да, да, то је велика филозофија, још како велика! Сваком практичном раду претходи теоретско размишљање, које се оснива на правилну посматрању и дугу искуству. А тога ви немате него хоћете то ваше неумење и незнање да прикријете и забашурите великим фразама и апеловањем на родољубље. А то ствар ни најмање не бистри. Рачун се решава, кад се избацује што више непознатих а ви све више непознатих увлачите. И док се ви тако окрећете у својем кружићу, дотле западна култура напредује и кад ви као интелигенција народна не знате ту културу, да пропустите кроз народне особине и да је прилагодите народном животу, нађе она већ и сама потајне пролазе: ту су Чивути, туђи мајстори и чиновници! Затече народ у незнању и запуштености па ето шта буде, погледај ону шарену слику, види она надувена и напућена лица, како лудо јуре у пропаст па се онда одушевљавај за Косово! О, мој брате, седи па плачи! . . .

Не могасмо на ове боне изливе ништа одговорити, него ћутасмо делећи заједнички тугу. Од цркве допираше жагор и весеље у највећем јеку. Најжешћа омара пополудашња беше већ прешла али још беше све чисто усијано. Запара са прахом измешена чисто дављаше. Дигосмо се на чесму, која је била с ону страну манастира.

У ходнику манастирском сретосмо неколику веселу браћу, момчадија загрлила се па из свега гласа пева неку песму, а за њима дува гајдаш. Од силна беснила прате се унаоколо ходником, само да покажу да су хироши. Кад видеше да баш нико неће с њима да заметне кавгу почеше звонити за ручано звонце манастирско. Истрчи један калуђер, упути их на ред кореће их и забрани гајдашу свирати. Један манастирски ђак дотрчи и хотијаше их рукопипателно истерати из манастира. Док се један од момака не осмели те повика:

— Свирај ти Беља, не слушај никога ја плаћам! . . .

Гајдаш се као извињавао пред калуђером и звераше понизно час у њега час у момке, као није рад никоме да се замери. Кад се момци окретоше псујући да пођу, а он погледа у калуђера слеже ра-

разаслао писма свима престоничким главнијим редакцијама, позивајући их, да их извести шта је он дознао о истој ствари службеним путем од својих органа. И тако, к раци уредништва сусрели су се с намерама г. министра, те тако су се код г. министра јавили представници разних политичких листова наших. И г. председнику и свима другим изасланицима г. министар показао је телеграфски службени извештај начелника среза млавског, у коме јавља, да је пандур Милоје збиља пуцао, али да је пуцао у ветар и за свој рачун, да је пуцао у пољу на великом растојању од друма, којим је путовао г. Пашић, за кога пандур није ништа ни знао. Тек десетак минута доцније, кад је пандур изашао на друм, он чује клопарање кола и неки жагор људски и упути се тамо. Пред њега изађе на коњу г. Пашићев момак и на његово питање које и од куда иде, Милоје каже, да је пандур и да се враћа из села, куда је носио неке наредбе. На питање момка, да ли је он то мало час пуцао, пандур одговори да јесте. У томе стигну до кола, где пандур назове путницима Бога, обиђе кола и у трку оде напред.

Тако је гласио телеграфски извештај среског старешине и по томе би изгледало, да никаквога намернога атентата није ни било, и да је пуцање у време г. Пашићевог проласка било са свим случајно.

Но како се глас о атентату на г. Пашића и даље проносио, а уредништво „Одјека“ разашиљало је на разне стране телеграме, у којима се позитивно тврди, да је атентат на г. Пашића покушаван, то се председништво новинарског удружења нашло побуђено, да сазове седницу друштвену, где би се посаветовали, каке мере да се предузму, да се у овој ствари дође до праве истине.

Услед тога састала се седница 28. о. м. у 5 сати по подне, на којој је одлучено ово:

Пошто се вест о атентату на г. Пашића још проноси, и с неких страна подржава као истинита;

пошто проношење гласова оваке врсте мора веома штетно утицати и на углед наше земље с поља и на спокојство наших грађана унутра;

пошто оваке жалосне појаве атентата, ако би се доказало, да је атентат доиста постојао, заслужују најстрожију осуду од целокупне српске штампе и изазивају потребу, да се потраже мере безбедности против овако осудних покушаја, то новинарско удружење налази, да спада у његову прву и свету дужност, да целу ову ствар најбрижљивије и најсавесније испита, да дође до истине и да је јавно констатује.

У тој намери друштво је решило, да предузме ове мере:

I.

Да председништво упути г. Николи Пашићу нарочита изасланика, који ће га упитати, да каже, на часну реч, сматра ли он, да је над њим збиља учињен атентат.

II.

Независно од одговора, какав ће дати г. Пашић, да друштво изашље два своја изасланика, који ће отићи на лице места и испитати све околности и прилике, које би могле констатовати истину.

III.

Да се умоле уредништва три главна органа партијска, „Видела,“ „Одјека“ и „Српске Заставе,“ да и оне одреде по једног изасланика, који би се придружили изасланицима друштвеним, да заједнички ствар испитају.

IV.

Да се умоли г. министар унутрашњих послова, да препоручи месним властима, да овим изасланицима буду на руци у испитивању разних околности, и да министар у опште помогне ову намеру друштвену, наравно за шта би га изасланици према потреби заменили, и

V.

Да изасланици, по свршеном послу поднесу детаљни извештај о свом раду, који ће се штампати у свима листовима, који припадају заједници новинарског удружења.

Пошто су усвојене ове одлуке, бише за друштвене изасланике изабрани председник удружења г. Пера Тодоровић и секретар г. Жив. М. Протић, а г. Лаза Комарчић, уредник „Видела,“ да оде лично г. Пашићу и упита га за све шта је и како је било.

Овако рађено и урађено на састанку новинарског удружења 28. септембра.

Секретар: Жив. Протић.

Председник нов. удружења: Пера Тодоровић.

Политички преглед.

— **Угарска делегација.** У прошлу среду 30. п. м. држао је војни одбор угарске делегације своју седницу под председништвом Е. Холана. Референт је био Раковски. Пре него што се прешло на дневни ред, напао је делегирац Пулски ратног министра, шта је у ствари са бездимним барутом, и у колико су истините новинарске вести о неупотребљивости његовој. Војни министар Бауер је у своме одговору рекао, да су вести о неупотребљивости бездимног барута неистините. Бездимни барут је већ издржао прве пробе; он је понајбољи од свију дојакошњи слични препарата. Истина, да се изродиле неке сметње, при прављењу тога барута у динамитској фабрици Нобл, но томе је био узрок, што је управа те фабрике променила установљени начин прављења тога барута. Но војно министарство је одмах уочило те недостатке и изаслало стручну комисију и променило директора фабрике, те су тако радње у поменутој фабрици пошле својим током.

У исто време циркулирале су по новинама вести, да исти барут брзо поквари пушчане цеви. Но и то не стоји, јер снага којом тане иде кроз цев, стоји у правом одношају са отпорном снагом цеви.

Затим је Угрон запитао, да ли се тај барут не мења, кад дуже стоји?

На ово је министар одговорио, да је ту тачку још лане расветлио пуковник Бекерхин. Изналаском репетирки, појавила се потреба, да се пронађе и бездимни барут, те пошто је исти сретно и пронађен, то несме ни једна држава изостати, а да га неупотребљује, јер би се иначе, кад би случајно наступио рат, био бој између слепог и окатог. С тога се не може никако чекати да тај барут издржи десетогодишњу пробу, него ће се све и сва употребити, да бездимни барут, што дуготрајнији буде. Делегирац Болгар, рекао је на ово, да је војни министар лане о тој ствари друкчије говорио, те да су његови искази у опреци. Министар се бранио, тиме, да наука у опште, па и ова струка сваком годином напредује, дакле се мења, те и изкази о њој морају бити друкчији.

После овог говора гласало се и делегација је узела одговор министра Бауера на знање.

Бети пита заједничку владу, шта је у ствари са одгађањем делегације због колере. Он такав поступак сматра за пренебрегавање дужности. У име владе одговорио је домобрански министар Фејервари, и изјавио, да је он против тога, да се седнице одгоде. Гроф Тиса је такођер против прекидања. Он је добио писмо од председника аустријске делегације, у којим му овај јавља, да ће буџетски одбор држати у четвртак у Будимпешти своје седнице и да ће по свој прилици ове недеље бити готов. Бети се са овим говором задовољио.

После овога прешло се на дневни ред. Референт Раковски извештавао је о размештању војених трупа. По том извештају остао је досадањи статус војске у Угарској скоро непромењен. Угрону се чини, да је Ђерђе Ст.-Миклошка равница, која је у најближој близини Русије без обране, јер тако нема војске. Министар Бауер га је умирио тиме, што је рекао, да се при размештавању војске мислило и на мир и на рат. Кад би се у мирно доба војска јако раштркала, врло би било тешко извећбати ју, а у случају рата, лако би било концентрисати војску, јер нами стоје на расположењу силне жељезнице, лађе, добри путови и остала комуникациона средства.

Када се већало о томе, да се још у 25. пешачки пуковнија повиси број солдати у једној компанији са девет момака, створила се жестока опозиција, сви су скоро били једног мишљења, да би се у прво време морало узети 16.000 момака више, што би прво много више коштало, а друго, одузели би тиме индустрији 16.000 здравих мишица. Но на послетку је влада са својим предлогом продрла.

— **Енглеска.** Гледстонов кабинет ради, труди се, да ирско питање реши онако како је обећао. Тек што је укинуо ирски закон и предложио комисију која ће решити ирско закупничко право, па већ спрема закон, којим ће се помиловати сви политички кривци Ирске. Министар унутрашњих послова Аскит, отишао је ових дана у Дублин. Тај његов одлазак у Дублин, стоји у свези са амнестијом, те се је надати, да ће ирски политички заточеници, још пре Божића пуштени бити.

— **Италија.** Прекјучерашњи број талијански званичних новина доноси краљевски указ, којим се распушта комора, наређују нови избори за 25. октобар и 1. новембер о. г. и сазива уједно комора за 11. новембар у заседања. „Агенција Стефани“ доноси у исто доба извештај који је влада поднела круни у погледу распуштања коморе. Тај извештај више личи програму, јер обележује решење привредних питања и уређења финанцијалног стања Италије као најважнију бригу владе. Да се оба та питања повољно решу, мора се влада трудити, да са свима државама живи у пријатељским односима и да својим алианцијама осигура земљи мир. Штедњом у војним издатцима и на осталим пољима државне привреде нада се Ђиолити, да ће постићи равнотежу у буџету.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 2. октобра 1892.

— **Административни одбор** бачке дијецезе држао је у понедељак до подне под председништвом Њег. Светости патријарха Георгија своју редовну седницу. Од главнијих предмета ови су решени: Прочитан је министарски отпис, да се даје државна припомоћ црквеним општинама, свештеницима и свештеничким удовицама у своти од 1.500 фор. — Призив црквеног одбора новосадске општине против тога, што је Стеван Јовић искључен из црквеног одбора, упућен је саборском одбору. — Потврда изабраног председника у новосадској црквеној општини задржана је нерешена, док се не извиди, да ли је исти могао бити изабран. — Издавање земље на Камендину и Мртваљошу одобрено је новосадском црквеном одбору по нужди на годину дана. — Одобрено је грађење Јовановске школе у Н. Саду. — Каћанска црквена скупштина поклонила је 100 ланаца земље политичкој општини. Поклон је уништен и сви чланови, који су за то гласали добили су строг укор. — Ст. Бечејска црквена општина поднела је рекурс на министарство због приреза у епархијски фонд и због верозаконског приноса. Овај је одбор исти призив одбио, јер министарство није призивна област у овим нашим црквено-народним пословима. — Сомборска црквена општина хоће да подигне зајам од 72.000 фор. на отплату. Упућена је да поднесе и друге можда пробитачније понуде. — Избор скупштинара у Пивници одобрен је. — Уништена је обнова скупштине у Мартоношу, јер изасланик није по упутству спровео избор, и због неправилности при самоме избору. — Наређена је истрага против Ђурђевачког председника општине Илије Врбашког. — Епархијски бележник поднео је извештај о стању епархијског фонда, који је за ову годину дана порастао на 3.300 фор. Поднео је и нацрт за правило о руковању с тим. Одобрено је те се привремено има по тим правилима управљати до прве епархијске скупштине. — Истражна комисија која води истрагу у црквеној општини у Н. Саду поднела је свој извештај о току истраге и искала је упутство, на које црквено-општинске рачуне да се распростре истрага. Административни одбор решио је: на оне рачуне, на које општина није добила апсолуторијум. — Решени су још многи рачуни и спорови од мање важности. — У овој седници било је врло много предмета, па се с тога радило и пре и после подне.

— **Консисторија** бачке дијецезе држала је у уторак 29. септ. пре подне своју редовну седницу. Расправљено је много предмета, и од главнијих ми овде извештавамо. — Петар Костић, протин капелан у Н. Саду потврђен је од министарства за катихету на свима овдашњим државним школама. — Мартоношки парох Петар Петровић стављен је у мир с мировином од 400 фор. и сесијом земље, а Младен Јосић постављен је за администратора у Мартоношу. — Прочитан је извештај епископа темишварског, да је послао у Н. Сад библиотеку пок. епископа Василијана, која је у Темишвару заостала, док је пок. епископ Василијан био још придворни калуђер и конзисторијални бележник у Темишвару. Има 1185 књига. — Примљени су наставни планови од катихете на државним

менима и надува мешину те се тако не како избатргају из ходника. Стојасмо и гледасмо неко време ову траги-комичну сцену док нас Воја нестрпљиво не трже те одосмо на чесму.

Тамо беше велик налог. Свет се гураше да дође до хладнога врела да покваси сухо грло. У који мах се ми написмо чусмо иза леђа глас: „Ала, молим вас господин-Војо, дајте и мени мало воде!“ Беше те нека млада доста скромно обучена. Тек кад се она каза позна Воја познаницу из бербе, која се беше овде некуд у околину удала Пођосмо од чесме разговарајући се с Катом (тако јој беше име) и њеном другарицом. Сретосмо неколико девојака обучених у скупоцене атласке хаљине, које беху сасма испрашене и изгажене при игрању.

— Јесте ли видели, како се наше девојке лепо носе? рећи ће Ката као поносећи се, кад прођосмо мимо њих.

— Жалосно је то лепо моја Като, рече Воја. То ће нас и упропастити.

— Кажи ми право Като, али онако по души, прихватих ја зар ви не видите да то вама не доликује и да је то скупо за вас. Та то ће упропастити наше људе, та несрећна мода.

— Е, видимо ми то сами најбоље, господине, рече Ката после мало ћутања и колебања. А наш баба најбоље зна, шта то све коштa. Али ко може против тога?

— Па добро знам ја да има луда, али зар неби се могло вас десетак девојака договорити па да кажете: нећемо тунике него ћемо народно одело. Ено, ако си видела, како се лепо носе по Србији и Босни ваше сестре, па ето ти чак и у Славонији. То је јефтиније и лепше а и српско.

— Видела сам ја то, господине, али не може то код нас. Ето ја од кад сам се удала кварим све моје тунике па правим друго. Није ми сад више до тога. Е али кад сам била девојка друкчија је онда памет. Кад видим тако коју да понесе што, а ја онда не дам мира ни баби ни матери, па плачем. Баба каже, да ће сву тунику исећи сикиром само ако је нађе, али после опет да по 50—60 форинти за једну. Па имала сам ја после и по пет шест таких. Е а сад се оденем за два три форинта цица.

— А шта велиш, да је место туника сад једна крава и двоје троје свиња? А? упаде Воја.

— Е, добро би било, ал' ко ће онда лудој глави доказати?

Наскоро се растанемо. Ова искрена исповест нас чисто мало разгали. Ћутасмо али чињаше ми се да сви мишљасмо у себи: Није наш народ још са свим изгубљен. Има он много природне мудрости и може да увиди само кад му се лепим начином покаже на зло. Само ко ће то и како ће?

Приближаваше се полако и вече. Ми одлучисмо да преноћимо у манастиру, јер бесмо од пешачења и силног тумарања веома уморни, па ујутру зором да се вратимо натраг. Свет из удаљенијих места одилажаше по мало само прњаворци и њини гости заосташе још мало. Колачари слажу оно што не продаше у сандук, а деца их с највећим интересом посматраху! Онда повади коње, потрпа их у кола, савије шатру, сандук у кола па хајд! И тако све један за другим. Оном крчмару остао под шатром још један гост, који беше са оно његових неколико сексери бешњи него други са стотинарком. Крчмар види да више неће бити пазара па све лепим опомиње да је већ време. Гајдаш завирио отоич у кесу, видио нешто слабо новаца па се смота и оде у прњавор да тражи боље муштерије. Лубеничар нуди буд-зашто лубенице само да их не носи кући.

За по сахата беше све пусто. Угажена трава, силне стопе по прашини, папири од колача, коре од лубенице, сено и слама из кола и коњски трагови показиваху да овде беше велик сабор. Наста обична манастирска тишина и поче се спуштати мрак. . . .

После вечере, која беше веома доцкан одосмо у своју собу. Нешто ми загушно и тесно беше у соби, изиђох на поље и упутих се према чесми. Беше божанствено вече. Пун месец изгрејао и облио сву околину неком чаробном светлошћу. Поветарац по кад и кад пирне и донесе јеку од гајада. Жагор и песму из прњаворске крчме. Као да се природа у својој жестини и ватри преморила па лежаше сада преморена и полумртва, тако беше све тихо. Слепи миш се заиграва по ваздуху а зрикавци цврче и шуште. Мачка опрезно ступајући прође и упути се стајама.

Ја се пруђих на трави. Тако ме блажаше и пријаше ми ова успављива природа и опет не бејах са свим спокојан. Два духа бораху се у мојој души; један строг, критичан, песимистичан и мргодан а други лакомислен, површан, идеалиста, оптимиста. Увиђао сам да Воја има много, на жалост врло много право, али ми се његов суд чињаше оштар и опор.

Бацих очи горе. На небу сијаше пун месец. Дуго посматрах лепу облину му и праћах оне пеге по њему. Севну ми нешто кроз главу. *Гле! Како ли то месец тако лепо сија, кад има толико пега?!....*

Затворих уморно очи. Прође ми пред очима читава судбина нашега народа, сва његова тешка прошлост, сва узбуркана и нестална садашњост, сва неизвесна будућност! .... Та сваки народ има своје пеге! Сви идеали, за којима човечанство неуморно јури само су апстракције људскога ума. Ниједно друштво, ниједна установа није достигла те идеале нити ће достићи и ако се може минимално приближити. Тај недостатак до потпуне идеалности, то су те пеге . . . . *Само не смеју те пеге нарасти толико да потамне светлости!* . . . .

О.

гимназијама у Бачкој. Тим поводом закључено је, да се има предавати на истим заводима у истом обиму као на српској великој гимназији новосадској. — Потврђен је избор пароха у Бају. Потврђен је Велимир Недељковић, парох Дешчански. Досадашњи администратор у Бају Јован Трифуновић премештен је за администратора у Дероњу. — Молба Петровоселске општине, да се установи још једно парохијско место у том месту — поднеће се сабору с препоруком. — Наређена је подела парохија у Сомбору. — Решено је је још и других предмета од мање важности.

— **Епархијски школски одбор** бачке дијецезе, имао је 30 септ. о. г. под председништвом потпредседника г. Васе Пушибрка своју редовну седницу. На место оболелог референта г. С. В. П. реферисао је у овој седници, г. Шакрак-Нинић конз. бележник. Међу важнијим предметима, што су решени у овој седници спомињемо, да су потврђени новоизабрати учитељи у Ст. Бечеју: Чиплић и Дражић. Тако исто потврђена је у Пачиру учитељица Марија Хенелова, у Ст. Стапару Зорка Увалићева, у Мартоношу није избор потврђен, јер је општина незаконита, али је на одобрење узето постављање привремене учитељице Филиповићеве у том месту. Избор у Сенти није се могао одобрити, јер је изабрани учитељ међутим дао оставку, те ће се расписати тамо нов стечај. Кулској је општини одобрено, да се за сад може упражњено место учитељско попунити мушком снагом, али ће се уједно позвати општина, да још у течају ове године има спремити све што је потребно, да се отвори тамо и женска школа са учитељицом. Издаће се декрети старо-керској учитељици Ани Васиљеској и аљанском учитељу Јовану Борјановићу а спровешће се молба за декрет станишић ом учитељу Лазару Љубојевићу. Молба К. М., учитеља силбашког издаће се општини на изјашњење, а на молбу учитеља Ђ. К. пожуриће се општина пирошка да отвори још једну школу.

— **Патронат** српске велике гимназије новосадске имало је у среду до подне своју редовну седницу под председништвом Његове Светости г. патријарха Георгија. На дневноме реду су били ови предмети: Спровешће се сабору представка ради дозиђивања гимназијске зграде и поднеће се и план, који је спремљен. — Молбеница професора ради накнаде плате поднеће се с препоруком сабору на решавање. — Професору дру Ђ. Дери стављено је у течај пети квинквенал. — Држана је после тога заједничка седница патроната и куратора исте гимназије, у којој се решавало о целисходнијем управљању с гимназијским иметком.

— Из **Аде** нам јављају ово о жалосном стању там. општине под радикалним јуришима: „Пошто је овдашња радикална мањина у црк. општини беспримерним тероризмом и вешто смишљеним насртајима на поједине угледније, родољубивије елементе из скупшт. већине успела, те их једног по једног од општине отуђивала и одбијала, и непоштедивши у томе ни ретког добротвора општине ове, честиту старину *Перу Дудварског* — то је у ванредној црквеној скупштини од недеље своје вандалство крунисала тиме, што су своје позиције напустили и перовођа, а одмах за тим и врли председник, парох *Поповић*. Исто тако подносе своје оставке вишој епарх. власти још и председник шк. одбора *Милош Бешлић* и старатељ *Пашић*. — Радикални метод уродио је и овде берићетом. — Сад код нас анархија у целом општин. организму влада. Опширније у нарочитом допису.“ —

— **Колера**. У прошлом броју „Браника“ донели смо вест, да је у *Каменици* било 6 случајева колере и да је троје умрло. Како смо се данас из поузданог извора известили, не стоје тако ствари. Разболела се само једна особа. При лечничкој обдукцији констатовано је, да је колера, но није се испоставило, да ли је азијска или такозвана „colera nostras“. Но како је тај смртни случај био у понедељак и од то доба нема више ни једног случаја надати се, да ће на том једном случају и проћи. Из истог извора дознали смо, да се у Камечици чине све могуће мере, да се то место од те проклете немани сачува.

У колико се радујемо, што смо могли горњу вест демантовати, морамо на жалост јавити, да се колера у *Тителу* шири. Сваким даном је више случајева и то само међу раденицима. Колеру су пренели у Тител лађарски раденици, које је овдашња агенција из Будимпеште довела.

— **О косовском споменику**. Комисија у Србији која је одређена за оцену пројекта поднесених за споменик погинулим борцима на Косову, донела је одлуку: да се ни један од поднесених пројеката не прими. Одредила је само као награду уметницима који су поднели своје радове, г. г. Јовановићу и Убавкићу, по 500 динара. Преостали новац досуђен је као награда оном нацрту који ће идући пут бити примљен.

Новости са стране.

— **Немачки цар у Бечу**. Немачки цар дочекан је у Бечу сјајно, приређене су му у почаст многе свечаности, само да се што боље проведе и да се што задовољнији кући поврати. Првога дана посетио је цар удовицу престолонаследника Рудолфа, затим Калнокија а напокон надвојводу Албрехта, војвоткињу Јелисавету и војводу Фридриха. После ових посета посетио је немачки цар дворску гробницу и положио на гроб престолонаследника Рудолфа венац. После овог похода посетио је цар Филипа Кобурга брата бугарског кнеза и немачког посланика у Бечу. После ових посета одвезао се цар немачки у Шенбрун, где га је Његг. Вел. наш краљ дочекао и одатле заједно отишли на породични дворски ручак. Његг. Вел. наш краљ имао је за то време униформу немачке цара-Франца гардиске регименте са лентом великог крста црнога орла а немачки цар униформу своје аустриске хусарске регименте са лентом великог крста Стевановог ордена На овом дворском обеду присуствовали су само блиски рођаци Њих. Величанства. После овога ручка одвезли су се монарси у оперу. У четвртак био је лов у „Аухофу.“ После подне приређен је у Шенбруну свечан ручак, на коме је 100 особа присуствовало. У вече су била оба монарха у дворском позоришту. Представљао се „Умкер“.

— **Са изложбе учила у Загребу**. Пре кратког времена јављено је, ко је добио одликовање на бившој изложби учила. Из тога списка видимо, да је један једини Србин одликован „дипломом признаницом“, и то Мита Нешковић, школски надзорник у Беловару. Јели могуће, да је од Срба само г. Нешковић заслужио одликовање?

НОВИЈЕ.

БЕЧ, 1. октобра. Цар Виљем је отпутовао испраћен многобројним светом. При поласку изјавио је своје највеће задовољство на дочеку и осталим свечаностима. При поласку руковаше се монарси и пољубише неколико пута. Његово Величанство наш краљ одвезао се одмах на северну жељезничку станицу и отпутовао у Геделе.

БЕОГРАД, 1. октобра. Данас је образован одбор за приређење земаљске изложбе приликом проглашења пунољетства краља Александра.

У министарској седници закључено је, да се скупштина концем децембра распусти а нови избори одреде за фебруар идуће године. Вест да ће између либерала и напредњака доћи до изборног компромиса није истинита. Потекла је отуда, што је либерална влада репоновала неке чиновнике, које су радикали збацили. Но то није урађено из политичких обзира. Либерални листови доносе сваки дан по неколико стотина потписа људи, који прелазе из радикалне у либералну странку.

Пошто би склапање конкордата са ватиканом сада рђаво схваћено било, то је одлучено, да се исто одгоди до извесног времена. Министар Бошковић ће у том смислу одговорити бечком Нунцијуму на његово писмо. —

Комисија за установљење правог државног финанцијалног стања пронашла је још две позиције летећег дуга и тако овај износи сада 34,543.553 франака!!!

Трговина.

НОВИ САД, 2. (14.) октобра. На нашој пијаци од половине ове недеље застао је довоз са раном које зато, што је у јеку орање за зимске усеве, а по нешто и зато, што су у нашој вароши предузете строге мере санитетске са у околини нашој појављене колеричне болести — те се свет из околине устручава нама у походе. Цене су рани у нас чврсте па и напредне. Пшеница 7 ф. 20—7 ф. 30 н. Наполица 6 ф. 50—60 н. Зоб 5 ф.—5 ф. 20 н Јечам 4 ф. 90—5 ф. Кукуруз стари 4 ф. 50—60 н., нов не крљен кукуруз 2 ф. 50—60 н. Све од 100 кгр.

На осталим нашим пијацама је слаба посета, а производи су сваке врсте уз умерену цену са врло малим прометом.

*

У БУДИМПЕШТИ, 1. (13.) октобра. Пшенице је задоста нуђено а и добре је воље за куповање било. Уз дневни промет са 40.000 м. ц., цена је остала без промене.

Са осталим зрнима је промет слаб био.

Плаћана је пшеница потиска 80. 8 ф. 25 н., 79. 78.7 и 78. 8 ф. 15 н. Пештанска 78. 8 ф. 77.5. 7 ф. 85 п. Бечкеречка 76.7. 7 ф. 75 н. Бачка 75.8. 7 ф. 65 н. Банатска 75.5. 7 ф. 65 н. Српска 75. 6 ф. 60 н. Све на три месеца.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будим-Пешти 2. (14.) октобра 1892.

Ц. кр. дукати	5 ф. 67 н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 52 н.
Деонице угарске банке . .	355 ф. 60 н.
4% угар. ренте у злату . .	112 ф. 20 н.
5% „ „ „ папиру .	100 ф. 50 н.
Немачке држ. марке . . .	58 ф. 75 н.

Огласи.

К 639 ex 1892

СТЕЧАЈ. 3—3

На место сист. парох. помоћника у *Башахиду* овим се отвара стечај.

Молитељи имају своје добро инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до закључно 19. октобра о. г. потписаној конзисторији поднети. —

Примећује се да интеркалар траје до 18. јануара 1893 год.

Из конзисторијалне седнице држане у *Темишвару* 12. септембра 1892. год.

Епархијска конзисторија Темишварска.

1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на место забавиље и њене помоћнице на овдашњем срп. вероисповедном забавишту. Плата забавиље је 360 фор. годишње, слободан стан и 3 хвата мекани дрва у име огрева. Плата помоћнице је 140 фор. годишње и слободан стан. Забавиља мора бити Српкиња православне вере, а мора знати и мађарски. Од забавиље се иште да је оспособљена за учитељицу на српској учитељској школи, као и то, да је у току од године дана дужна положити испит за забавиљу. Молбенице треба послати подписаном председништву. Рок стечају траје до 1. (13.) новембра т. г.

У **Перлезу**, 29. септембра 1892. год.

Душан Савић, перовођа. **Ђура Илић**, председник.

ОГЛАС ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Подписана манастирска управа предузеће знатније оправке на своме манастирском здању, у коју сврху расписује овим јавну устмену минуендо лицитацију на дан 15 (27) Октобра т. г. у 9 сахати пре подне у манастиру Јазку.

Ти оправци састоје се по предрачуну у следећем:

1.) Зидарске радње без материјала	ф.	1433·35
2.) Зидарски материјал — —	ф.	2125.50
3.) Лимарске радње са материјалом	ф.	263·16
4.) Ковачке „ „ „ —	ф.	103.91
5.) Тесарске „ „ „ —	ф.	2833.60
укупно	ф.	6759·52

Позивају се сви они, који ове оправке предузети желе да реченога дана и сата на лицитацију дођу и собом понесу 10% вадиум од прелиминиране свote.

План и поближи делови могу се сваки дан пре лицитације у манастиру Јаску увидити.

Управа манастира

Јазак, 26. Септембра (8. Октобра) 1892.

3—3 **Сава игумен** са братством.

ВИЛИКА ГОСТИОНИЦА У ПЕРЛЕЗУ

на главној улици, издаје се од 1. јануара п. р. 1893 г. на три а и више година уз повољне услове под закуп.

Иста се састоји из следећих просторија: велика *кафана* и *трапезарија*, *бирцуз* са *кујном 3 собе* које ужива закупник, и *5 иушничких соба, 2 иодрума*, и *шпајз*. У авлији се налазу *2 штале* за 30—40 коња и 1 *шупа* за кола.

Кафански намештај који је већином власников, да је се закупнику уз врло малу годишњу оштету на употребу.

Ближе обавештаје даје власник исте куће

Ђура Илић
у Перлезу.

2—3

АДВОКАТСКА ПИСАРНИЦА

ДРА МИЛАНА ДАВИДОВИЋА

налази се од 15. октобра

у лебарској улици

1—3 у кући бр. 33.

ДО 50.000 КОМ.

здраво, од пероносфоре чисте, лепо сазреле **лозе-расаднице** непосредно са **американских** врста: **Жакец, Хербемонт, Отело, Ноах** и **Кунигхам** имадем крајем октобра о г. на продају по 25 фор. од 1.000 ком., паковање се најјевтиније рачуна.

Још имадем неколико хиљада ком. на **рипарији** облагорођене и добро израшћене лозе са жилицама; даље, узелен облагорођених лепо сазрелих лоза-расадница са врло добрим врстама плода за цеђење и јело све по умеренoj цени.

АЛЕКСАНДАР АДАМОВИЋ,
3—5 **Нови Сад** (Угарска.)

2150 sz.
tkv. 1892.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az ujvidéki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy az Ó-Futtaki községi szegényalap végrehajtatónak Szimonovics György és neje szül Pacziankics Tina, végrehajtást szenvedő elleni 232 frt 42 kr tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében, az ujvidéki kir. törvényszék területén levő, az Ó-Futtaki község területén fekvő Szimonovics György és Pacziankics férj Szimonovics Tina tulajdonául bekebelezett Ó Futtaki 491. sz. tjkvben AI. 1. sor sz. a. foglalt 790. hr. sz. 496. ö. i. sz. ház és udvarból álló 1/4 telekre 1000 frt, — ugyanezen sz. tjkvi AI 3071. hr. sz. maradvány töldre 246 frt, — ugyanezen sz. tjkvi AI. 3739. hr. sz. legelőre 147 frt a Szimonovics szül. Pacziankics Tina tulajdonául bekebelezett O-Futtaki 1286. sz tjkvi AI. 2. sor sz. a. és 2932. hr. sz. a. foglalt maradvány földre 465. frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1892. évi November hó 6 ik napján délután 1/4 4 órakor Ó-Futtak községben a községházázánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 100 frt, 24 frt 60 kr, 14 frt 70 kr és 46 frt 50 kr. készpénzben, vagy az 1881: LX. t-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. § a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt **Ujvidéken** 1892. évi április hó 25. napján.

Az ujvidéki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Saaghy,
kir. törvényszéki biró.

WOLL-REGIME.

Grösster Schutz gegen Kälte u. Hitze sind:

Jg. Benger's allein echte Normal-Unterkleider.

Prämiirt mit 6 goldenen Medaillen.

Illustrirte Kataloge gratis.

Fabrik-Niederlage bei:

J. ГЕОРГИЈЕВИЋА код „писма“ у Н. Саду.

ОБЈАВА.

Мојим поштованим муштеријама у месту и на страни учтиво јављам, да сам свој у сопственој кући налазећи се дућан знатно проширио, према томе и стовариште повећао, нарочито у свили, штофовима за свештеничке и женске хаљине, завесама и тепиху, у платну и асталском рубљу, повећано је стовариште са пет пута веће но што беше.

Радња је у еспапу, укусу и цени тако уређена, да се смело може такмачити са сваком горњом детаљном радњом.

НОВИ САД, 24. септембра (5. окт.) 1892.

С поштовањем

2—3 **ДАВИД ЋУРЧИЋ.**

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.